

NAŠ DOM

List slovenske družine

Izhaja prvega vsakega meseca.

Velja na leto 20 din; posamezna številka 2 din.

Čekovnega računa številka 13.577 (»Naš dom«. Upravništvo Maribor).

Naslov: Uredništvo »Našega doma«, Maribor, Koroška cesta 5.

Uprava »Našega doma«, Maribor, Koroška cesta 5.

Opomba uredništva: Slike na str. 34 in 36 (mlin v Dvoru) so iz Bano-
vinskega arhiva v Mariboru.

Prosimo tiste, ki imajo kaj slik iz domačega življenja, da nam jih pošljejo za objavo.
— Vabimo tudi tiste, ki se peresa ne bojijo, naj nam pošljejo kaj mičnih zgodbic iz
domačega življenja, in sicer za eno ali eno in pol strani »Našega doma«. Poskusite! Če
nam prav ustrežete, dobite 50 din nagrade. Korajža velja!

»Student.« Če imate zaključene serije jasnih fotografij, primernih za ilustracijski
del »Našega doma« (glej strani 6, 7, 12, 13, 27, 28, 29, 38, 39, 44, 45!), pošljite jih naravnost
na naslov gospoda Franja Krambergerja, šefa mestnega konskripcijskega urada v
Mariboru, ki ta del našega lista urejuje! — **Medgorski**, Sprejeli in uredili. Ali pre-
jemate po novi poti? Za črtico nam pošljite še kaj fotografij; te poživijo. Kmeta Jurija
na primer, njegovega doma, vasi in kraja! Za prispevke si želimo mične zgodbice iz
domačega življenja s fotografijami, ki kažejo ljudi v tem domačem življenju. Pošljite kaj!
— **F. M.** Velja to, kar smo povedali zgoraj »študentu«. — **J. T.** Za naše bralce take
moderne pesmi niso. Zapijte krepko po domače pa bomo objavili! — **Kpl.** Prosimo,
napišite črtico o duhovnu, kako gre bolnika sprevideti; s slikami! — **Fr. Z.** Črtico
o »flosarijih« (s slikami)!

Rebus
(Boruška, Maribor)

Recept
(France iz Središča)

$15e + 12e + 31e + 33o + 33i + 33o$

Cene tujemu denarju
(France iz Središča)

1 ameriški dolar	43'903 Din
1 angleški funt	213'201 Din
1 avstrijski šiling	8'532 Din

1 češka krona	1'002 Din
1 italijanska lira	2'207 Din
1 švicarski frank	10'002 Din
1 holandski goldinar	23'346 Din
1 francoski frank	2'302 Din

Črkovnica
(Nace iz Tupalič)

a d e e e	kmetsko delo,
e g i j j	rastlina
n n n o r	koristna pa tudi nevarna stvar,
r s t t v	denar.

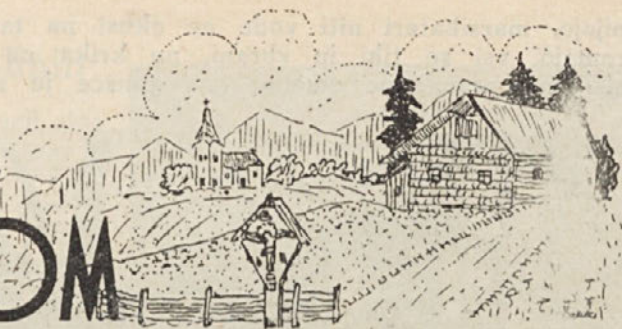
Ko rešiš to uganko, povej kaj si dobil!

Misijonski darovi
(France iz Središča)

Sv. maš	30
Sv. obhajil	71
Manjših molitev	94
Sv. rožnih vencev	40
Raznih dobrih del	92
Zdihljajev	60
Premagovanj	71

(Nadaljevanje na 3. strani ovitka)

NAŠ DOM

Marec 1937

Ponedeljek	1	Albin
Torek	2	Neža Praška
Sreda	3	Kunigunda
Četrtek	4	Kazimir
Petek	5	Janez Jožef
Sobota	6	Perpetua
Nedelja	7	Tomaž Akv.
Ponedeljek	8	Janez od Boğa
Torek	9	Frančiška Rimska
Sreda	10	40 mučencev
Četrtek	11	Sofronij
Petek	12	Gregor
Sobota	13	Rozina
Nedelja	14	Črna (tiha)
Ponedeljek	15	Klemen Dvořak
Torek	16	Hilarij
Sreda	17	Jederta
Četrtek	18	Ciril Jeruz.
Petek	19	Jožef
Sobota	20	Kutbert
Nedelja	21	Cvetna; Benedikt
Ponedeljek	22	Katarina
Torek	23	Irenej
Sreda	24	Gabriel
Četrtek	25	Veliki četrtek
Petek	26	Veliki petek
Sobota	27	Velika sobota
Nedelja	28	Velika noč
Ponedeljek	29	Velikonočni pond.
Torek	30	Janez Klimak
Sreda	31	Modest

Po vigredi že diši.

17 Na svede Jederte dan je treba s kolovrati v kraj. Kdor ta dan prede ali šiva, temu zgrizejo miši vso obleko.

21 Na cvetno nedeljo nesejo fantje snope k blagoslovu. Ko se vrnejo, gredo z njimi trikrat okoli hiše; tako zavarujejo dom pred ognjem in strelo. Potem vtaknejo snop na kako drevo, da bi sadje obrodilo, nato pa ga shranijo pod streho.

S cvetno nedeljo se začne velikonočni čas.

Prvi trije dnevi velikega tedna so še vsakdanji in delavniški, na veliki četrtek pa se začnejo nedeli. Ta dan zavežejo pri »gloriji« zvonove, da gredo v Rim na božjo pot... Na Koroškem zaprejo kure v klet in jih pustijo brez piče, dokler se na veliko soboto zopet ne oglasijo zvonovi; tako jim potem kragulji in lisice ne morejo do živega.

Veliki petek je najresnejši dan v vsem letu. Ragle brnijo namesto zvonov. Na ta največji post kadijci ne kadijo, pivci ne

pijejo, marsikateri niti vode ne okusi na ta dan. K božjemu grobu romajo, vsi so tihi in zbrani, ne krika ne krega ne sme biti pri hiši, ne pesmi, ne smeja; še ognjišče je mrtvo in ogenj pogašen.

Na Muti so prinesli snope (»pušlje«) v cerkev.

Fantje se postavljajo in kosajo, kateri ima večjega in lepšega.

likonočna jedila, gospodar pa nabere vsakega semena nekaj in ga da zraven jedil za blagoslov.

To se dekleta sučejo! V najlepši prt zavijejo jerbas, na vrh pa vtaknejo »pušeljc«.

Od blagoslova bi vsaka rada prva prišla; kajti — pravijo — tista, ki prva pride, se v tem letu prva poroči.

Zvečer zažorijo po hribih kresovi, vriskanje in petje se razlega, vriska in poje v dušah, saj

»premašana je smrt, trohno-ba«, dan vstajenja smo uča-

kali: Aleluja! Aleluja! Po vigrednem polju gre velikonočna procesija, cerkveni ključar nosi podobo vstalega Kristusa, za njim gre pod »nebom« duhovnik z Najsvetejšim.

To je naša vesela vera, da pride po trpljenju in po križih, po bridkostih in žalostih: veselo, zmagovito, srečno vstajenje. In čim hujši, čim večji ima kdo križ, tem večje, tem lepše ga še čaka veselje.

Na veliko soboto ali krstnico hitimo po blagoslovljeno vodo in blagoslovljeni ogenj. Na novo se prižge na domačem ognjišču in živel naj bi do prihodnjega leta. Na poljih vzplamenijo kresovi in dim blagoslavlja zemljo in jo varuje slane. Tam, kjer so to navado opustili, ajda ne uspeva več.

Odvezani zvonovi veselo trijančijo, že pokajo topiči, ženske pripravljajo ve-

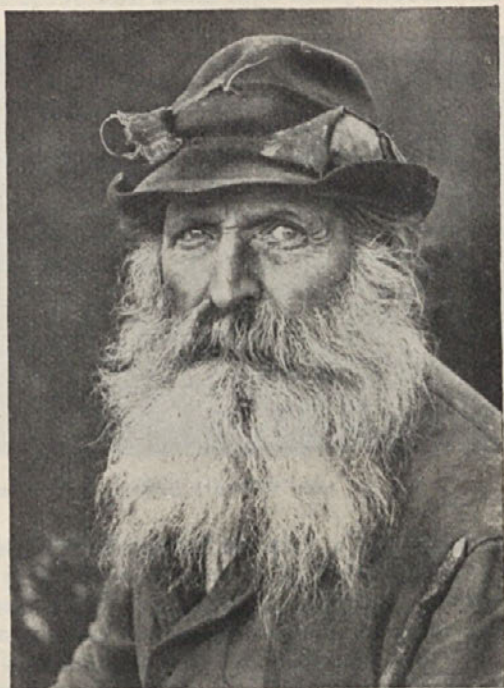
Na Gortini na veliko soboto.

Duhovnik je prišel na dom blagoslavljat velikonočne jedi. Blagoslov je opravljen in zdaj: dekleta iz soseske hitro domov!

O mlinarjih in mlinih

Že od nekdanj so mlinarji stan zase; svoje stare pravice imajo in ne moreš okoli mlinarja, če imaš žito v kašči pa nobene merice moke za peko.

Živel je некоč — sto let bo tega — mlinar na Murskem polju, že tja na nemško stran; Mihael mu je bilo ime in začel je kar znova, sam si je postavil mlin. Bilo pa je dobro, da se je razumel na vse obrti: sam je podiral drevje, sam si je postavil most čez strugo, tudi voz za hlode si je napravil sam in si stesal hišo in mlin. Komaj pa so zaropotale stope v mlinu in je mlada mlinarica zibala pred hišo otroka, že je prišla povodenj in pobrala vse. Znova je začel, zopet si je postavil hišo in mlin, in ker je začel iz nič na samotni jasi, je dal domačiji ime »Zelena loka«. Biti je moral mož posebne sorte, da je vsem sinovom zgradil domačije, mlin za mlinom

Stari mlinar

po Murskem polju, najmlajši pa je dedoval ime po očetu in domačijo na »Zeleni loki«, ki se je medtem že na veliko razrastla.

Bil pa je mladi Mihael drugačen kakor oča, ki je bil varčen in delaven, toda dobrega srca. Mladi je prevzel urejeno gospodarstvo, kup denarja in marsikateri kmet mu je bil dolžan. Kar vse dolžnike je pogнал na boben; pravijo, da jih je bilo štiri in trideset. Imel je polja in gozdov toliko, da poldruugo leto ni vedel, ko so mu sosedge posekali sredino šume in si napravili celo cesto, da so vozili les.

Njegovi nasledniki so zopet zavozili, kar sta znesla s pridnostjo ali z odiranjem na kup oba Mihaela, oče in sin. Tako se je rod dvigal in padal; postali so prava mlinarska rodovina Murskega polja.

Različni so mlini v Prlekiji. V Slovenskih goricah ni večjih voda, še Ščavnica ali celo Pesnica ubirata včasih po skoro suhi strugi. Vodo je treba na daleč zajeziti, zajeze pa so tako blatne, da je v njih le nekaj krapov, ščuke se pa ob nižji vodi zakopljejo v dno med ločje in rogoz. Tudi raki so pod jelšami in vrbami. Takile mlini so majhni, včasih so le na eno samo kolo. Kolesa pa imajo velika, ko udarja voda od zgoraj, ne majhna in široka, kakor jih imajo Pohorci na pilah. Pri Sv. Benediktu si je mlinar celo obil lopatice s pločevino.

V mlinu, ki je največ lesen, ima mlinar sobico in še dolgo brli tam luč, ko so že kosci pospali v skednju in so tudi murni že umolknili. Rad bdi mlinar pri knjigi, ali pri »Sanjskih bukvah« ali pri kakih storiyah. Pa še nekaj posebnega sem dobil pri nekem mlinarju.

Bil sem doma zmerom takšne sorte, da sem rad skočil tje, kamor je bilo treba. Tako sem zlasti rad šel k staremu Krelju na mlin. Njegov mlin

Kmečki mlin v Dvoru (Šmarje pri Jelšah)

pa je bil velik, postavljen na murski strugi in na drugi strani je bila žaga. Že zadnjič je prinesla teta od tam rdeče vezano knjigo o — spiritizmu; zdaj sem ga pa slišal na lastna ušesa. Pravili so, da kliče duhove in da se dogajajo pri njem čudovite reči. Bil pa je molčeč človek, velik kakor gora in močen, v gostilno ga ni bilo nikdar in tako lepega posestva ni bilo daleč naokoli, kakor je bilo njegovo. Neka zima

ga je pobrala, dasi ni bilo nikdar slišati, da bi bil tožil.

V krajih bolj na dravsko, še bolj na mursko stran pa ni več malih mlinov na potokih; tu vidiš nekaj, kar sicer po Slovenskem ni znano, namreč mlina »na kumpah«. Ne rečem dvakrat, da izhaja to ime za čoln od latinskega »cumba«; saj je pa treba tudi tehtno pogledati in pregledati, kakšen je »funduš« na tistem mestu v reki. Postavlja se na reko tamle, kjer se stržen najbolj približa bregu.

Izdelovanje kump je podobno sodarskemu poklicu; med hrastove doge dajejo rogoz, staknejo pa jih z železnimi vezmi. Zunanja kumpa je manjša in ni pokrita. Na tej stoji na tramovju zunanji tečaj mlinskega kolesa. Mlinsko kolo je pa med obojema čolnoma; tramovi pred kolesom in za njim vežejo oba čolna. Kumpi sta privezani tudi z močnimi verigami na breg. Tako nekako kakor na pomurskem »barnu« (brodu) so tudi tu verige ovite okoli kolov, ki pa imajo okoli izvotljeno deblo kot nekako tuljavo, da se kolo prehitro ne oguli. Mlinsko kolo torej z mlinom vred plava na vodi; čolna zožita vodni tok in zatvornica, počezna deska pred kolesom, tudi potisne vodo navzdol, da s silnejšim valom udari ob lopate. Kjer je strumen ob bregu, tam so mlini kar zapovrstjo na vodi. Na veliko nejevoljo mlinarjev smo se vedno najrajši kopali na takih mlinih; z zunanje kumpe smo bili takoj v globoki vodi in kdor je priplaval proti mlinu, se je usmeril naravnost proti mlinskemu kolesu. Hitro je tam

Mlin na Kozjaku

neslo! Šlo je kakor v vlaku in z naglim prijemom na verigo si obvisel v deroči vodi pred mlinskim kolesom. Tovarišu je некоč spodletelo in rešil se je hitro v ozki tok med čolnom in kolesom. Vse bi srečno šlo, le neka daljša lopata ga je zgrabila za hlačke in dvignila, pa le toliko, kolikor so hlačke vzdržale; nato je šlo brez zamude zopet naprej.

V večji kumpi, bliže brega, je pravi mlin; za čuda veliko je tu notri ročic, osi, koles, valjev in lijakov. Zunaj mlina ni veliko videti, deske so že sive in višje poševno krijejo nižje, tuči streha je škodlasta. Ne-

verjetno prostorno pa se zazdi, ko pripelješ z garami po majavi brvi vrede v mlin; vidiš, da po nizkih pometenih stopnicah greš celo v prvo nadstropje. Od mlinskega kolesa najprej drže kolesa, ki napravijo vrtenje hitrejšje; so tudi mlini, ki imajo le to kolesje na kumpi in po žičnatih vrveh se prenaša sila v mlin na kopno, ki stoji na kolih ali betonskih kladah. Starejši mlini pa nimajo tega, vse je na vodi in spredaj je še majhna sobica z gašperčkom, kjer domuje mlinar. Je precej umetnosti v sestavljanju teh delov; kjer delajo mlin, postavijo tesarji in mlinarji delavnico kar na bregu, upogibajo les, zabijajo zobe in tešejo okvire ter bruna.

Še zmirom je mogoče, da se upirajo ti mali mlinski obrati parnim valjčnim mlinom; vsaj dokler bo gospodarstvo tako na majhno, bodo tudi mlini še dolgo mleli ali pa menjali moko za zrnje. Z njimi pa bo некоč izginil lep kos domače umetnije in obrtne iznajdljivosti; marsikakšen patent se skriva v njihovih vzvodih in ročicah, ki bi sicer prinesel slavno

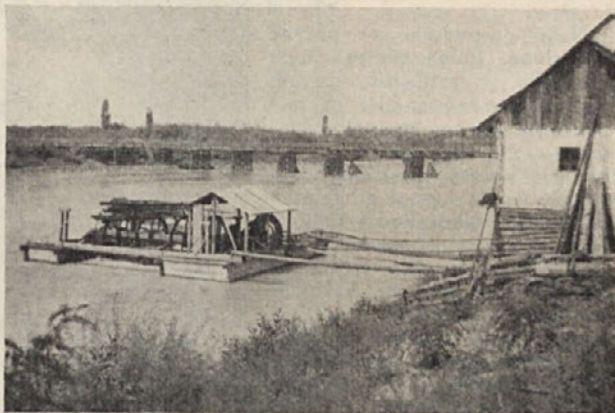
ime in lepe denarje. No, za sedaj se pa ponoči še vedno kažejo brleča okenca na vodi in vedno še poje enakomerna pesem mlinov. Mlinarji pa tudi še vedno najbolje vedo, kje je prav nastavljati ribam in kje so v ločju in trsju divje rabe, pa tudi vedo za čaplje in štrke. Slikovita je pokrajina med srebrnimi vrbami in jelšami ter gostimi mladimi robinjami ob Muri, polna šumenja in vendar tako samotna, da čutiš,

Mlin ob Muri

kako je lep dan, ki ga nam meri sonce čez modro nebo.

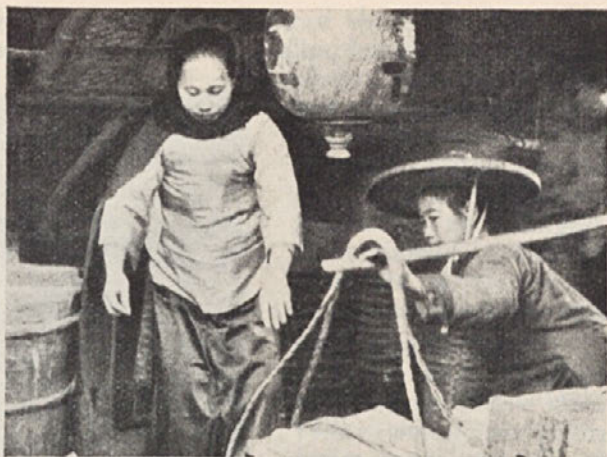
Na mline se vedno rad spomnim in še kaj bi povedal o njih, le tega ne, kako sem se некоč vrtel v mlinskem kolesu...

Mlin ob Dravi

Gospodinje drugod

Naše gospodinje so preveč zaposlene. Poleg svojega dela na polju, v vrtu itd., morajo skrbeti za red v hiši in pripravljati hrano za celo družino. — Največ časa pa le prebijajo v kuhinji, dostikrat mali, temni, da se komaj gibljejo in da komaj vidijo. Tu največkrat naše gospodinje, posebno na deželi, pripravijo svoje zdravje in si nakopljejo bolezni, ki bi se jih lahko obvarovale. Naše kuhinje morajo biti bolj prostorne in bolj svetle, za naše gospodinje moramo boljše skrbeti.

Zgoraj: Kitajki v svoji kuhinji, malem temnem prostoru, kjer prebije razmeroma malo svojega časa. Kuhinja je pri Kitajcih, kakor sami pravijo, potrebno zlo.

Levo: Zulu-žena v Afriki je zelo zaposlena. Drobi zrno na priprost način in dela moko, istočasno pa pazi na svojega otroka, ki ji sedi na hrbtu. Skoro vse gospodinjsko udejstvovanje črnih žen je na prostem pred kolibo ali vsaj v njeni bližini. Kolibe črnci uporabljajo le ob slabem vremenu in za spanje, sicer pa živijo vedno na prostem.

Poglejmo si, kako je drugod. Kitajka v svoji mali temni kuhinji le malo časa prebije. Malo kuha: Riž in čaj, redko kaj drugega. To je pa hitro opravljeno in še med kuhanjem ji ni treba, da je v kuhinji. Kitajki torej mala, temna kuhinja ne škodi. — Pri preprostih narodih kuhajo in delajo gospodinje največ na prostem pred hišo. Pri teh kuhinja pač ne more biti vzrok slabega zdravja ali bolezni in gospodinjstvo je za njo zdravo opravilo. — Pri krušni peki si naše gospodi-

Spodaj: Indijanke v Laguni (Mehika) pečejo kruh. Kaj bi rekle k temu naše gospodinje?

Francoska ciganka pere perilo. Baje se to zgodi redkokdaj
— ali vendar...

preveč všeč, ali: Njegovemu zdravju ne škoduje. — Morda bomo mogli tudi Slovenci nuditi svojim gospodinjam večje in svetlejše prostore za njihova opravila, kakor jih imajo sedaj. Na Japonskem to že imajo. Tudi japonske hiše so male, kakor naše, ali v njih je prostor za gospodinjo, kuhinja, eden najvažnejših, zato tudi največjih in najlepših prostorov. Zato so pa Japonke zdrave in japonski narod bi mogel biti za zgled, kako treba skrbeti za gospodinjo. Predvsem je treba naši gospodinjini primerno urediti in pripraviti prostor, v katerem prebije večji del svojega življenja. Naše kuhinje morajo biti urejene tako, da bodo gospodinje rade v njih delale. Kuhinja mora biti zadosti prostorna, da se bo mogče v njej gibati, mora biti svetla, da bo gospodinja videla v kuhinji po dnevi brez luči. Kuhinjska tla naj bodo lesena. Važno je tudi, da se v tem prostoru ne kadi in da ni v njem prepiha.

Japonske v kuhinji pripravljajo kosilo. Svetli prostori, malo opreme, preprosta peč.

nje največkrat zdravje kvarijo. Kuhinja in prostori, kjer se pripravlja kruh za peko, morajo biti vroči, da se testo ne »prehladi«. Nikdo pa pri tem ne misli, da se more gospodinja še bolj prehladiti. Indijanke v Ameriki in gospodinje mnogokje pečejo kruh na prostem, kjer je nevarnost za prehlad pač mnogo manjša. In vendar je tudi njihov kruh dober, tečen in lepo pečen. — Prav za prav imajo najlepše in najbolj zdrave prostore pri svojem delu gospodinje pri ciganih. Prostore v vozičku so premali, zato opravljajo ciganke svoje gospodinsko delo največ na prostem: Kuhajo, pečejo, perejo itd. Našim gospodinjam tako cigansko kuhanje in pranje najbrž ne bo

Zastava treh kraljev

Nemškutarija v cvetju

Narodne razmere štajerskih Slovencev so bile pred vojno vse drugo, le roznate ne! Mesta: Maribor, Celje in Ptuj so bila ponemčena in tako-rekoč zastražena od nemškutarskih napadalnih oddelkov, katere so vzdrževale bogate nemške tvrdeke z gulaži ter razno pijačo. Okolice omejenih mest so bile res zavedno slovenske in so tudi nastopile večkrat javno po mestih za slovenstvo. Med mesti in okolicami so bile neprestano ribarije radi narodnosti. Mestna nemškutarija se je upala v okolico zbadat ter izzivat le v močnih gručah; slovenski okoličani so se smeli samo v

strnjenih vrstah v mestih pokazati, da so sinovi slovenskih mater. Neštetokrat je došlo do hudih dejanskih obračunov radi nečuvvenega tepanja slovenskega prepričanja od strani nemštva.

Pisec teh vrst je občutil kot mlad celjski študentek na lastni koži, kaj je pomenilo tedaj skromno trobarvno slovensko znamenje za klobukom.

Zadevščina z narodnim trpljenjem je bila tale:

Na božji poti v Petrovčah sem si kupil slovenski znak in sem si ga pritrdil na klobuk bolj skrito za krajce.

Lepega dne me je butnil pod rebra na Glavnem trgu fantalin, s katerim sva se večkrat ravšala. S sunkom

razpaljen sem jo ubral za drznežem. Nesreča je hotela, da mi je zastopil nehote pri stopu iz vežnih vrat na pogonu pot debelušast uradnik od bolniške blagajne. Zadel sem s silo teka v njegov obilni trebuh in že me je imel za ušesa ter me dvignil od tal prav do svojih oči. Zagledal je slovenski znak za klobukom, mi ga strgal z glave, me neusmiljeno oklofotal, obrcal in še trak mi je odčesnil od pokrivala, znak pa zagnal z vso besnostjo po trgu.

Da so pri tem nezabnem srečanju padale po meni ušivcu, moji materi in vseh Slovenceh najostudnejše psovke iz ust nemškutarskega valpeta, je samoobsebi umevno.

Surovina mehata, pretresel in stepel me je kot štrenjo in nagnal naprej po trgu na posmeh od vseh strani privrele sodrge.

Tedaj sem občutil prvič v življenju, da se mi je zgodila vnebovpijoča krivica! Mesto da bi si bil jaz ohladil jezo nad pobalinom, sem bil tepen, zmerjan in zasmehovan in to samo radi tega, ker me je rodila slovenska

mati. Bridke solze so mi privrele iz togote in neumevanja, da je sploh mogoča na svetu taka krivica!

Kakor meni se je godilo sigurno drugim in še bogznaj kolikokrat.

Butare iz celjske okolice

Kar bom zaupal našim domarjem v naslednjem, se je zgodilo v za-grizeno nemškutarskem Celju leta 1905 na samo cvetno nedeljo.

Najbrž je še v Celju danes lepa navada, da prinesejo fantje iz okolice na cvetno nedeljo k pozni službi božji izredno visoke presmece ali butare k blagoslovu.

Okoličani so tekmovali svojčas med seboj, katera skupina fantov se bo postavila z daljšim presmecem. Butare so bile sestavljene na svojevrsten način iz lepih leskovih šib in povezane s trtami ter vrvicami. Spodaj je bil presmec debel in na visoko se je zoževal. Okrasili so ga z raznim zelenjem in s slovenskimi traki. Radi višine z butarami niso mogli v župno cerkev sv. Danijela, ampak so jih prislonili zmeraj ob cerkveni zid, da je bilo natančno videti, katera je višja in lepša.

Fantje, kateri so prinesli visoke butare, so ostali med sv. mašo razkritih glav zunaj cerkve ter stražili, da bi jim kak nevoščljivec ne prelomil ali onečastil s tolikim trudom nabrane in do cerkve prinešene butare.

Celjske nemškutarje so bodliv oči s slovenskimi barvami ovenčani presmeci, a se niso upali nad nje, ker jih je čuvala slovenska fantovska pest!

Na cvetno nedeljo so bili v nekoč nemškutarskem Celju slovenski traki na butarah iz okolice varni in jih ni smatral s časom nikdo za izzivanje.

Trije kralji

V mežnariji na hribu Sv. Miklavža so bivali nekaj desetletij pred vojno trije bratje samci s svojo sestro, katera jim je gospodinjala. Znani so bili po mestu in okolici kot »Trije kralji«.

Če jih je kdo videl prvič in čul ime »trije kralji«, je ostrmel in se kmalu zasmejal na glas.

Dedci so bili namreč golšati ali krofasti, da nobeden ni dobro videl pred nože preko preobilnega krofa. Dva mlajša sta bila velika, močna ter gluhonema. Starejši je bil precej manjši, je zategnjeno ter s težavo govoril in seve tudi slišal, če mu je kdo zatrobil v uho.

Po zunajnosti šmiklavški mežnarji pač niso imeli niti najmanjšega sorodstva s tremi kronanimi modrijani iz Jutrove dežele. Bil so vendarle trije kralji in to iz enostavnega vzroka, ker so jih krstili na imena treh kraljev, o katerih pravi pobožna legenda, da so se imenovali: Gašper, Melhior in Baltazar.

Starejšemu in kolikor toliko zgovornemu šmiklavškemu cerkovniku je bilo ime Gašper. Mutca sta se pa ponašala z Mihom, kakor pravijo Melhiorju na deželi, in z Boltežarjem. Morali so jima v zgodnji mladosti dopovedati na nek način, da sta njuna življenska varuha kralja, ker prilikati ju ni mogel nikdo s krstnim imenom radi gluhonemosti.

Šmiklavški trije kralji kljub vsem telesnim hibam niso bili bebcí. Na glasu so bili kot sodarji, strugarji in sploh jim je šlo izpod rok, če je bilo kaj ustvariti iz lesa.

Še eno čudno moram pri Melhiorju in Boltežarju posebno naglasiti. Oba sta strastno rada zvonila pri podružnici Sv. Miklavža na hribu in pri fari v mestu.

V opatijski cerkvi je vlekel pri vseh slovesnih prilikah za vrv največjega Miha, srednjega je zaganjal Boltežar. Gorje onemu, ki bi se bil upal ta red pri zvonenu predružačiti ali ga kršiti!

Vsakemu, ki je poznal mlajša kralja, je bilo nerazumljivo, da jima je v toliko zabavo natezovanje vrvi, ko vendar nista občutila v ušesu nikdar glasu zvona!

Butara treh kraljev

Na kratko označeni šmiklavški trije kralji so posedali v predvojnih časih še to nadvse hvalevredno lastnost, da so bili zavedni in neustrašeni narodnjaki.

Vsako cvetno nedeljo so prinesli v mesto pred župno cerkev najbolj obsežno in najvišjo butaro. Kraljevski in z vsem mogočim zelenjem ovenčani presmec je imel na vrhu na drogu pritrjeno slovensko zastavo. Ni bilo to kako neznatno banderce, ampak običajno široka in seve ne predolga trobojnica, ki je glasno plapolala, če je bilo količkaj vetrovno.

Iz bogznaj koliko leskovih šib sestavljeno ter povezano butaro so pripeljali kralji na dveh samotežnih vozičkih s hriba do kapucinskega mosta. Tamkaj so jo postavili po koncu. Prijel jo je z obema rokama za posebna železna ročaja najstarejši in najmanjši kralj Gašper. Nekako pri polovici presmeca je bil železen obroč in v tega sta zasadila vsak svoj drog od desne in leve Miha in Boltežar. Ko je dvignil Gašper butaro, sta jo podprla brata od vsake strani z drogom, sicer bi se bila radi višine premahnila ter prelomila.

S tako zavarovano in s slovensko zastavo kronano butaro so korakali vsako leto trije kralji po kapucinskem mostu, mimo stare gimnazije do pred glavna vrata farne cerkve. Tamkaj so butaro naslonili, in sicer tako, da je bila kot najmogočnejša na sredini med ostalimi sestrami.

Butaro je stražil nosač Gašper, podpornika Melhior in Boltežar sta prebila službo božjo pod zvonom vsak s svojo zvonarsko vrvjo v roki.

Mežnarji so želi po svetem opravilu pohvalo od tovarišev butarjev, ker so se kot že starejši možakarji izkazali s fantovskim ponosom na cvetno nedeljo — z izrednim presmecem.

Kakor do cerkve so odnesli in odpeljali trije kralji butaro zopet na hrib Sv. Miklavža.

Zmagovito odbit napad na zastavo treh kraljev

Trije kralji so nosili in odnašali orjaško butaro na cvetno nedeljo nemoteno leta in leta. Imeli so s presmecem izredno veselje in se niso ločili od tega raja, ko so že bili nad 40 let, a še fantje v pravem pomenu besede.

V njihovi moški dobi na cvetno nedeljo leta 1905 jih je doletelo od strani mestne nemškutarije nekaj, kar jih je proslavilo bolj nego vse njihove butare.

Sam ljubi Bog znaj, zakaj je organiziralo celjsko nemštvo omenjenega leta napad na kraljevo butaro z zastavo.

Prinos butare do cerkve se je izvršil čisto nemoteno. Na povratku in nekoliko pred kapucinskim mostom se je prikazalo na rezek žvižg iz vseh vež, ulic in izza plotov nekoliko po deset od nemških tvrdk najetih hlapcev in uslužbencev, ki so bili pred vojno najbolj drzni izzivači in navadni pretepači.

Eden se je zaletel od zadaj z vso močjo v nosača Gašperja, da je

omahnil naprej in lopnil po tleh z butaro vred. Pri prehudem nagnenju se je ogromni zveženj leskovk otresel opore drogov od desne ter leve. En drog je ostal v goljatskih rokah Melhiorja, drugi v Samsonovih Boltežarja. Brez vsakega opozorila in pojasnila sta prepoznala položaj surovega nemškutarskega napada od vseh strani.

Obrnila sta vsak svoj drog kot pri zamahu s koso in v obsežnem krogu so se zavaljali z vso silo pokošeni napadalci.

Ni bilo treba več drugega zamaha, zadostoval je prvi, ki je razpodil na najurnejši pobeg vse številne plačance, ki so hoteli iztrgati in onečastiti s pomočjo zahrbtnega napada slovensko zastavo s kraljevske butare.

Sam Bog varuj, če bi se bil drznil sploh kak nemškutar blizu, ko so kralji po padcu razbežano butaro zbirali in vlekli iz nje drog s trobojnico. — Zmagoviti kralji so odkorakali s trobojnico na Glavni trg in, ko jim je znanec zatrobental nekaj na uho, dalje pred rotovž, kjer so napadalci pripravili grmado za slovensko trobojnico.

Na mah je bil oltar sramote ter surovosti razmetan, razdejan in niti živa policijska ali nemškutarska duša se ni drznila kraljev motiti.

Trije kralji so odkorakali z zastavo po razmetanju s petrolejem politega kupa drv povsem mirno. Odnegli so zastavo na hrib Sv. Miklavža, kjer so jo shranili do prihodnjega leta.

O res junaškem nastopu treh kraljev za čast slovenske zastave je molčalo iz sramu nemškutarsko časopisje liki grob.

Slovenski dnevnik in tednik so proslavljali po celih stolpcih z debelimi naslovi mežnarsko trojico, ki je obranila trobojnico in povrh še uničila nemškutarski pranger pred magistratom.

Prvi in zadnji napad na orjaško butaro treh kraljev je rodil to dobro, da je bil od tedaj donos in odnos cvetnonedeljskih butar z desnega brega Savinje, na katerem je hrib Sv. Miklavža, prava manifestacija ali počastitev zastave treh kraljev v spremstvu številnih manjših in srednjih presmecev, katerim je vihrala na vrhu slovenska trobojnica.

Gašper, Miha in Boltežar so ostali dolga leta neustrašeni slovenski junaki, katerih se je spomnil s hvaležnostjo in s ponosom vsak slovenski Celjan in okoličan skozi desetletja na cvetno nedeljo.

Šele vojna in prevrat, ki sta dobi zase, sta vrgli plašč pozabljenja na junaški čin treh kraljev.

Cerkev sv. Petra v Rimu. Spredaj trg sv. Petra z znamenitim obeliskom.

potem pa je bil dne 6. februarja 1922 izvoljen od kardinalskega zbora, po smrti papeža Benedikta XV., za papeža, slovesno kronan pa je bil 12. februarja. Sedaj že 15 let modro vodi vesoljno Kristusovo Cerkev in nima zaman naslova »Pastir nad pastirji«.

Sedanji papež si je postavil geslo: Kristusov mir v Kristusovem kraljestvu. Temu cilju gre neomajno nasproti. Danes je on največji branik miru, reda in kulture. — Spoznal je silno važnost misijonstva in neumorno deluje za širjenje katoliških misijonov, zato je dobil naslov »misijonski papež«. — Postavil se je na čelo borbe proti komunizmu s tem, da je podal jasen socialni reformni načrt; že zato ga bo zgodovina prištevala med največje papeže. — V najtežjih časih je sklenil 19 mednarodnih pogodb z raznimi kulturnimi državami; med njimi je pač najvažnejša lateranska pogodba, s katero je bila zopet ustanovljena cerkvena država. — Papeštvo je danes znamenje vesoljnosti, središče, vez in moč naše Cerkve in — naše vere. Veličastna vez tisočletij — neoboroženo, a vedno zmagovalo, častitljive starosti, a večna mladost — to je papeštvo.

„Ti si skala . . .“

Naš sveti Oče je bil bolan. Celi svet je s skrbjo zasledoval potek bolezni in molil za papeževo ozdravljenje. Hvala Bogu, ozdravel je in vodil bo še katoliško Cerkev v viharjih današnjega časa. Trepotali smo v zadnjih mesecih za življenje svetega Očeta-človeka in veselimo se njegovega ozdravljenja.

Naš papež Pij XI. je bil rojen 31. maja 1857 v Desiju pri Milanu v severni Italiji in je bil v mašnika posvečen pred Božičem 1879, dne 20. decembra. Bil je apostolski poslanik na Poljskem dve leti (od 1919 do 1921), bil nato imenovan za kardinala in nadškofa v Milanu, kjer je škofoval eno leto,

Sv. Oče Pij XI. v svoji pisarni, odkoder vodi velikansko organizacijo rimsko-katoliške Cerkve.

Sv. Oče v vatikanskih vrtovih na sprehodu, kamor rad hodi po napornem delu. Zadaj cerkev sv. Petra.

„Peklenska vrata . . .“

Na Suharevskem trgu v Moskvi, kjer je že več let dovoljena svobodna trgovina.

Rusija, mati milijonov in milijonov, ječi že dvajset let pod strašno šibo boljšeizma in komunizma. Maloštevni židi so si prisvojili oblast in vladajo nad milijoni na svoj zločinski način. Nič jim ni lepo, kar je lepo narodu, nič ni sveto ruskim komunistom, kar je sveto ruskemu narodu. — Ne bodo pa uživali vladajoči zločinski tipi dolgega življenja. Med seboj so se začeli uničevati, kakor so dosedaj uničevali druge, ki se niso pokorili njihovi volji. Tudi sicer se že kaže, da omagujejo in da ne bodo mogli vzdržati. Prej osebne lastnine niso priznavali, zdaj jo že priznavajo; priznavali niso zasebne trgovine, zdaj jo morajo dopuščati; prej so uničili svetost zakona in družine ter propagirali »svobodno ljubezen«, zdaj jo želijo onemogočiti in ni več tako lahko ločiti se od svojega zakonskega druga, itd. — Božji mlinci meljejo počasi, pa sigurno. Bratskemu ruskemu narodu želimo, da bi mu kmalu zasijalo sonce resnične svobode in da bi se kmalu rešil svojih trinogov, ki imajo za inozemstvo polna usta lepih besed, doma pa le bič, vrv in kroglo . . .

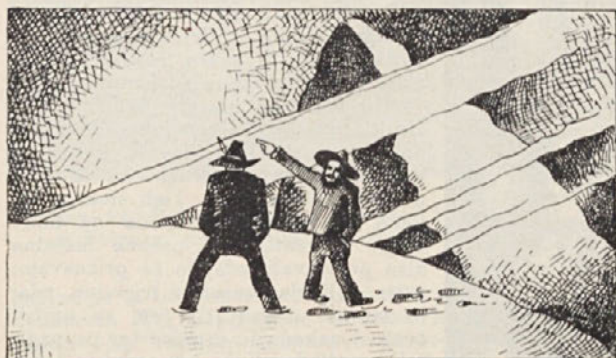
Obubožani in od komunistov v bedo pognani ruski kmet, »mužik«, prodaja ostanke obleke, da bi se preživel . . .

Ponošeno obleko prodaja

Čudovito potovanje Martinca iz Podloma

Rusticus.

»Primaruha!« je dejal Žeja. »Odtod ga lahko pihnem...! Martinec, ti pa pojdi tod-le okoli in ga preženi vrh čeri...!« Martinec je ubogal.

Žeja pa je pokleknil v globoki sneg, izvlekel iz jopičevega žepa staro pištolo in se pripravil. Napeto je gledal vrh čeri, kdaj bo ugodna prilika za strel.

Res, kmalu se je pokazal vrh strme pečine krasen kozel. Ponosno se je oziral okoli. Niti slutil ni, kaj ga čaka.

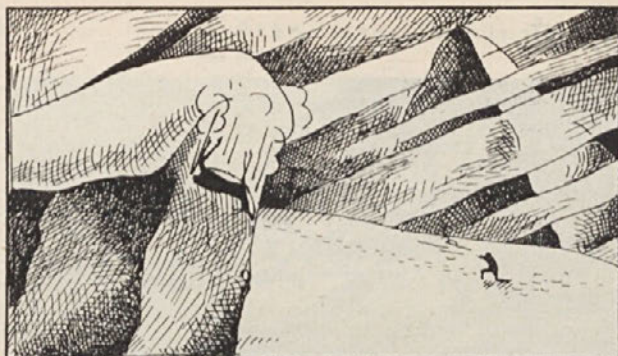
Žeji so se zaiskrile oči.

»Primaruha! Ti boš moj...! Kar račune poravnaj s svetom in po-božno vzdihni...!«

Sprožil je ...
Gromko je odmevalo
med skalami.

Kozel je klecnil, sklo-
nil glavo in obstal za
trenutek kot okamenel.
Zadet! Zvrnil se je v
globino ...

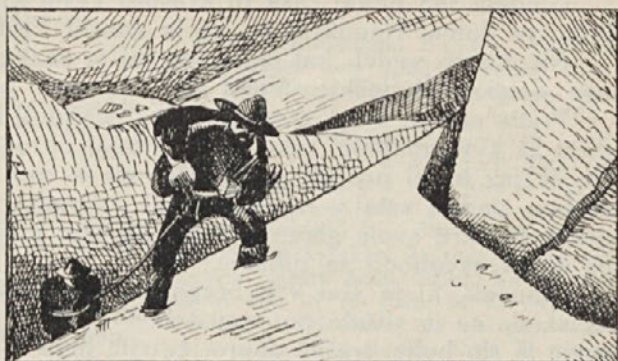
»Primaruha, ali sem
ga ...!«

Morala sta prečkati
nevarno snežišče, da bi
dospela na varno pot.

»Primaruha,« je rekel
Žeja, »kar sem s kozlom.
Ti si še zelenec in ne
bilo bi mi prav, če bi
po tolikem trudu moral
iskati v prepadu tebe in
— kozla ...!«

Zadel ga je na rame-
na in stopal navzgor.

Tedaj pa ...
Fi-i-u! Tlesk! Bum!

Mimo Žeje je zažviž-
gala krogla in se odbila
od skale. V dolini je od-
meval strel.

Žeja je pobledelel in se
vrigel v sneg. Martinec
se je zvalil k njemu.

»Lovcil«
»Tam-le so ...!«

(Dalje prihodnjič.)

Ko sem šel zadnjič obiskat svojega mladega prijatelja Frančeka, me je sredi pota dobilo. Naenkrat so me začeli obletavati beli metuljčki! Pa kaksi metuljčki! Postal sem in gledal. Nikdar jih v svoji topli domovini nisem videl. Stegnil sem roko, pa so sedli na roko, hitel sem si jih ogledati, pa jih naenkrat ni bilo več, le nekaj mokrega so mi pustili na roki. Pa name so sedli in nič več odleteli, pa vedno več

jih je bilo. Ustrašil sem se, zbežal in v vsej sapi prihitel do Frančeka:

»Pomagaj mi, pojedli me bodo!« — »Kdo te bo pojedel?«

»Ti beli metuljčki, poglej, kaj jih je in koliko jih je že na meni!«

»Oj ti črni možiček iz vroče Afrike, ti niti ne veš, kaj so ti beli metuljčki? To je sneg, lepi beli sneg! Veš, namesto da bi šel dež, pa mrzli veter popiha, pa se kapljice izpremenijo v bele metuljčke, kot ti praviš.«

Gledala sva nekaj časa to krasoto vaših krajev! Srečni otroci, ki ste stalno tu doma! Naenkrat pa se je zmisllil Franček: »Pojdiva na smuk!«

Nič nisem vedel, kaj je to, pa mi je razlagal, ko si je navezoval na noge dolgi ozki deski: »Videl boš, da bom postal hiter kakor veter!«

Prišla sva na breg in se je spustil navzdol! Kadilo se je za njim kakor poleti za avtomobilom, tako je sneg frčal okrog njega. Ko je prišel nazaj, sem še jaz hotel postati veter. Dal mi je smučke. Peljal sem se, padel, vstal — padel, vstal — padel, vstal — padel, konečno pa zletel naprej na nos in zaril svojo glavo v sneg, da sem moral prav kihati, da sem si nos zopet osvobodil za dihanje.

Franček, ki je stal vrh brega, se je pa smejal, da se je slišalo po vsej dolini. Toda, drugič je šlo bolje, tretjič dobro, četrtič brez pik, to se pravi, da nisem več padel, petič sem se peljal že po eni nogi, šestič sem se odločil, da grem na Planico na Gorenjsko na skakalnico, sedmič sem bil prepričan, da bom svetovni prvak v smučanju.

Tedaj pa je Franček videl, da bo sam izgubil sloves dobrega smučarja, če mi bo še pustil smučke, pa sem mu jih moral spet oddati. In sedaj, ko nimam denarja, da bi si jih kupil, pa je konec moje slave v Planici ali kje na svetovni skakalnici. Moral bom ostati zopet v sobici, oblečen v svoj ovratnik, in ponujati cvetlice. Vem pa le, kaj je to smuk!

Strička nič ne boj, saj ne vgrizne...! — Joško iz Rajhenburga: Saprlot, skoraj bi pozabil, da ima tudi slavni Rajhenburg ugankarje, in da si med temi tudi Ti. Še danes si bom to zapisal v svoj zapisnik na prvo stran. In če bom pozabil, pa me zopet opomni. Danes se mi mudi zopet na kumferenco. Sicer sem že stokrat sklenil, da me naj vse kumference pišejo v uho, nazadnje sem se pa le vdal, in sicer na izrecno prošnjo moje stare. Ne vem, kaj je padlo moji stari na nos, da hoče naenkrat na kumferenco. Menda je čitala, da imajo gospodje, ki potujejo na kumference, s seboj tudi boljše polovice, pa si je menda mislila, kdo bi zmiraj bil doma... Sicer sem skušal biti nekaj časa gluha za njene prošnje, toda ko je zaregljala, me je minila potrpežljivost in dal sem ji svoj imprimatur. — Sicer me bo ta žpas koštal, pa kaj čem. Pri boljših polovicah ni dobra zamera — to sem okusil na lastni koži. Toda kdo ne bi doprinesel žrtve na oltar domovine? Saj gospodje mednarodni politiki tudi žrtvujejo, če ne za domovino, pa za kaj drugega. Naši nerodni poslanci so nam celo vzor žrtvo-

vanja, zato pa so dobili v zadnjih dneh zopet povišanje dnevnic kot nagrado za svojo požrtvovalnost. To pa sem sklenil, da v Ženevi ne bom bleknil niti besede. Vlogo govornika in zagovornika zatiranih in ponižanih bo prevzela moja milostljiva polovica. Prepričan sem, da bo napočila za človeštvo nova doba, kakršne še ni bilo nikoli, odkar zboruje društvo narodov. — Tone iz Vojnika. Prav na Tebe sem mislil, ko je priromalo Tvoje pismo. Vesel sem ga bil, da sem zajuckal, kakor fant na vasi. Še očka Žreb so se zbudili iz drema-vice tam gori na luni in debelo pljunili na tla, češ: »Glej ga spaka, tako pa še jaz nisem znal, ko sem bil mlad.« Ravno ob pravem času je došlo Tvoje pismo, sicer bi Te uvrstil med zaspance. Kakor sem čital v »Kresu«, v Vojniku živahno migate, kar je gotovo tudi Tvoja zasluga, kaj ne? Eno prošnjo imam: Pošlji še več takega materiala. Za to številko je prepozno. Pozdravi vse vojniške p'ebel! — Vsem ugankarjem in ugankaricam želim v svojem imenu, pa tudi v imenu g. Žreba, vsele velikonočne praznike in polne koše pirhov! — Ugankarski striček.

VSAK

**SLOVENSKI GOSPODAR
ZAVARUJE SEBE, SVOJCE IN SVOJE IMETJE**

EDINO LE PRI

VZAJEMNI ZAVAROVALNICI V LJUBLJANI

**ZAVARUJE: POŽAR — VLOM — NEZGODE
KASKO — JAMSTVO — STEKLO
ZVONOVE — ŽIVLJENJE
KARITAS**

Podruž. Celje: Palača Ljudske posojilnice

Glavno zastopstvo: Maribor, Loška ul. 10

Krajevni zastopniki v vsaki fari